

GLAVNA IŠTITA: U pripremi za štavu godinu K 22.—, za polugodinu K 10.—, tromjesečno K 8.—, mjesечно K 3.—, a maloprodaj 10 halera. — OGLASNI primaju se u upravi lista trg Custaza broj 1, te se računaju po 30 halera za prostor visok 4 milimetra i dug 8 cm.

HRVATSKI LIST

izlazi u Puli, svaki dan u 5 sati ujutro.

HRVATSKI LIST izlazi u redovnom izdanju: IŠTAR JOS. KRMPOTIC u Puli, trg Custaza broj 1. Uredništvo ne šalje u Slobodnoj ulici broj 24. — Odgovorni urednik: JOSIP HAIN u Puli, Rutkovića ne trađaju. Na ovaj se štamparijski dopis. Nefrakcija pisma se ne primaju.

Njemačke i bugarske čete u Dobrudži.

Austrougarski ratni izvještaji.

Beč, 3. (D. u.) Službeno se javlja: Istočno bojište. Rumunjska fronta: Neprijateljske je topništvo upravo jučer vatra prolijećući Njagy-Szabenu (Herzannstadt). U području Gyurgyudodje Rumuni u dodir sa našim položajima. Naše je topništvo potjeralo natrag neprijateljska izviđnička odjeljenja. Inače kod nepromijenjenog položaja nikakvi su događaji. Fronta nadvojvode Karla: Jugozapadno Fundul-Moldovi i zapadno Moldove odbile su naše čete mnoge ruske napade. Brdo Ploška, jugo-zapadno Rafailove bijaše nakon žestokih bojeva zauzeto od Rusija. Jugoslovenski Brzanijski prešao je danas neprijateljski ponovno na navalu. Fronta bavarskog princa: Sjeverno Zborova su njemačke čete B.G.M.-Ermolijevе vojske odbili ruski napad proganjale neprijatelja preko svojih jarka. Talijanski bojište. Na primorskoj fronti traju topovski bojevi umjerene jakosti. U odsjeku Plucken nastupio je nakon navale, što su je naše čete odbile, ponajprije mir, onda je opeta nastupilo djelovanje topništva. Na fronti južno doline Fleimitz izviđništvo se neprijateljske navale na Colorondo i na skrbu Caurioa. Jugoistočno bojište. Istočno Vlore (Valone) su talijanske sile ponovno prodrle preko Vojuse; bile su već jučer na većem dijelu bačene natrag. Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaji.
Berlin, 3. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište. Topovska bitka u području Somme zauzela je našu čestu. Među Maurepasom i Cleiryem su jučer u večje propale žestoke francuske navale. Desno Moze su pripravljali vatra, koja se je proširila na frontu Thiaumont-Vaux, slijedeći samo na obim stranama ceste Vaux-Souville neprijateljske navale. Bile su odbite. Istočno bojište. Fronta bavarskog princa: Sjeverno Zborova prešle su ponovno jake ruske čete na navalu. Hrabre čete, što se nalaze pod zapovjedništvom generala Ebana su ih sasama odbile, djelom i u boju na nož. — Fronta nadvojvode Karla: Istočno i jugoistočno Brzanijski zamušuju se k ravnici bojevi. Neprijateljski napadi bijahu odbijeni. Boj je na pojednim mjestima još u toku. U Karpatima su bila jučer neprijateljska poduzeća upravnjena osobito protiv Magure i položaja, što se nalaze na visinama jugoistočno od nje. Nisu se imala nikačovo uspjeha, Tome na protiv ostala je uzidina Ploška, južno Zielone, nakon mnogih uzaludnih jurka u rumunjskim rukama. Na obim stranama Bistrice, u rumunjskom goračnom području, stupile su njemačke i austrougarske čete u dodir sa neprijateljskim prednjim četama.

Balkansko bojište. Njemačke i bugarske su čete među Dunavom i Crnim morem prešle granicu Dobruče. Rumunjska pogranična straža bijaše bačena natrag uz gubitke po nju. Na macedonskoj fronti nema događaja od osobite važnosti. Prvi majstor glavni sjela Ludendorff.

Turski ratni izvještaji.
Carigrad, 2. (D. u.) Glavni stan javlja: Na desnom krilu smo jučer tekom kretanja, izvršenih u raznim odsjecima, učinili ponovno zarobljenika. U odsjeku Ognost smo zadržali neprijateljsku navalu. Kod toga je neprijatelj imao gubitaka. Zarobljenici izjavljuju, da je 15. kaukaska lovačka pukovnija izgubila tekom svojih uzaludnih napada od 30. kolovoza tri četvrtine svog stanja. U centru su naše čete prodrle u neprijateljska zaštitna djela, uništile 4 topa i zarobile 45 vojnika.

BRZOJAVI.

Antanta iskrcala čete u Pireju. A t e n e, 2. (D. u.) „Agence d'Atenes" javlja: 42 broda četvornog saveza križare pred Pirejem. Tri su uništa u luku, te su iskrcala odjeljenja, koje je zaplijenilo tri toma usidrena njemačka broda i razvjesilo na njima zastave četvornog saveza. Tri broda u zapezeli su grčkom arzenalu funkcionirajući bežični brozovi. Poslanici četvornog saveza posjetiliše Zaimisa te se na to skupiše u francuskom poslanstvu. Raspuštenje parlamenta i izbori bijahu odgođeni. Granična traje dalje.

Ustup Grčke u rat.

Zürich, 2. Vijesti iz Milana i Rima kažu: U Italiji se drži, da predstoji ustup Grčke u rat. „Giornale d'Italia" javlja na temelju informacija iz Pariza, da će tekom nekoliko dana nastupiti ponovno povećanje svjetskog bojišta.

Opiti na talijansku vladu.

L u g a n o, 2. Poznati katolički pisac markiz Crispolti kaže u listu „Italia", e se on nada, da će talijanska vlada sada, kada ne može da bude zadržana nikakvim obzirima, objaviti tekst trojstranog ugovora, od kojega nije do sada poznato niti sadržina tako često spomenutog članka 7. Osim toga se on nada, da će se doznati, što je Italija prije početka svjetskog rata u Berlinu učinila, da ga zaprijeti. Nova zelena knjiga o tome bila bi od izvanredne zanimivosti.

Talijani u sjevernom Epiru.

L u g a n o, 1. „Secolo" javljaju iz Atene, da je talijanski poslanik grof Bosdari predao ministarskom predsjedniku Zaimisu notu, u kojoj utemeljuje zapovjedničku Paleroma i Chimarre na južnoj albanskoj obali, vojničkim uzrocima te ga označuje privremenim.

Put Rusije u Sjeverno more.

L o n d o n, 1. Listovi današnji brzojavno vijest iz Petrograda, koja veli, da su ruske vojničke oblasti uvele potpunu automobilsku vezu među Arhangelskom i Petrogradom. Cesta je na novo popravljena, automobile dobavljaju Udruzene države.

Grčki kralj primio ruskog i engleskog poslanika.

B e r n, 3. (D. u.) Prema vijestima francuskih listova iz Atene primio je kralj Konstantin u audienciju također ruskoga i engleskoga poslanika.

Rat sa Rumunjskom.

Z e n e v a, 2. Javljaju iz Londona: Turn Severin, Gjurgjevo i Veriorova bijašu po nalog ratnog ministarstva opremljeni brojnim topovima, nijesu dakle više otvoreni gradovi. Na Dunavu borit će se također rumunjski monitori.

Odgodjenje ugarskog parlamenta.

B u d a p e s t, 2. Kako se čuje u političkim krugovima, odgoditi će se utok kraljevskim ruknim pismom ugarska zastupnička kuća. Pred odgodom podat će Tisza i vođe oporbenih stranaka izvaje. Jučer su zastupnici najavili mnogo interpelacija od kojih zast. Zborov u utvrdjenju Sedmogradne, Hussar o evakuaciji sedmogradskih komitata i Bartos o smještaju bjegunaca.

Kralj Nikola na talijanskoj fronti.

L u g a n o, 2. Prama vijesti iz Rima stigao je kralj Nikola u pratnji ministra rata kod svoje kćerke u Raconigiu. Odatle krenuti će kralj na talijansku frontu, da učini talijanskog kralja i talijansku vojsku.

Prevrat u Grčkoj.

Ultimatum sporazuma Grčkoj.

A t e n a, 3. (D. u.) Reuter javlja: Vijest Njemačke bile je ovdje uhapeno. Mnogi se još skrivaju. Nota, koja sadržaje zadnje zahtjeve sporazuma bila je u subotu popodne predana Zaimisu. Sadržaj nije poznat. Ovdje vlada velika uzrujanost.

Kralj Konstantin i novi položaj.

L u g a n o, 2. Iz načina, kako talijanske novine pišu, može se razabrati, da su sile sporazuma bezdvojbno odlučile, da prisile kralja Konstantina na odstup. „Secolo" donosi iz Rima: Sva pozornost svrača se sada na Atene, pošto stanovi zadržali se na prijestolju, jer nema volje, da slijedi politiku nametnutu Grčkoj po najnovijim događajima. Navodna njegova bolest imala bi biti politički značaja te stoji u svezi sa držanjem ministra predsjednika Zaimisa, koji je kralju predočio nemogućnost, da Grčka prosijedi putem, koji vodi u ponor. Tvrdokorno se ovdje govori o predstojećim važnim promjenama u Ateni. Sastanku između Zaimisa i poslanika četvornog sporazuma, koji će uslijediti ovih dana, pripisuje se također veliku važnost. Germanofila stranka napinje sve svoje sile te siplje zlato i odlikovanja, da spasi uzdrmano građevinu od propasti. Ipak prestupajući dosadašnji neutralitet: stranci Venizelosa, kojoj je pobjeda kod izbora zajamčena.

B e č, 2. „Wiener Allgemeine Zeitung" donaje, da su vijest o odstupu kralja Konstantina nije dosada potvrdila.

H a a g, 2. „Central News" javljaju: Poslanici sporazuma zadržali su već treći put audienciju kod kralja Konstantina ali im je bila odklonjena radi kraljevog zdravstvenog stanja.

Proglašenje neodvisnosti grčke Macedonije.

H a a g, 2. „Central News" javljaju iz Pariza: Vijest o proglašenju neodvisnosti Macedonije učinila je u ovdješnjim političkim i diplomatskim krugovima dubok dojam. Smatra se poslekom odlučnim događajima u Grčkoj. U Parizu nemaju još stalnih i tačnih vijesti iz Atene. Vijest o bijegu kralja Konstantina nije potvrđena, ali ona označuje stupanj grčke krize, koja je dosegla svoj vrhunac. Očekuje se odlučne korake sa strane liberalne partije, čiji je vođa Venizelos. Danas su se širile glasine, da je Venizelos stupio u novi, tek sastavljeni koalicijski kabinet, ali nijesu još stigle pobliže vijesti o tome. U Verini, na Milieni i Chiosu došlo je od velikih manifestacija. Sa glavnog grada otoka Chiosa bi odaslana brozovka, u kojoj se moli grčkog kralja, da protjera Bugare sa Macedonije.

L u g a n o, 2. „Secolo" pripričuje brzojav iz Soluna datiranu 30. kol., prema kojoj se vojničko-secesijsko gibanje u Solunu više širi te da ima svrhu, da podpre antantu i da potjera Bugare sa grčkog tla. Dio četa je već priključio ustašima. Večeras bit će proglašena sveopća mobilizacija. U gradu vlada mir.

H a a g, 2. „Central News" javljaju iz Soluna: Na različitim točkama grčke Macedonije nije još boj između pristalica neodvisnosti i monarhista. Z e n e v a, 2. Pariški „Journal" javlja iz Soluna: Brzojavi i poštini promet među Solunom i ostalom Grčkom bijaše prekinut. Trgovackim i putničkim brodovima bijaše zabranjena vožnja iz luke u grčke vode.

A m s t e r d a m, 2. Prema nekom ovdješnjem listu javlja „Ward Price" iz Soluna, da je macedonska revolucija svršila. General je Sarraji imao razgovor sa rojalističnim časniciima, koji su mu rekli, da su pripravnici predati se aljircima, ali ne svojim grčkim protivnicima. Sarraji je izjavio, da on ne može trpeti nikačvih vojna u gradu, gdje je njegov glavni stan, te je postojao odgovarajuće uvjete, koje su časnici i prihvatili. — Oni ostaju tako dugo zarobljeni dok se ne odluči što će se dalje o njima dogoditi. Aljirci su poduzeli mjere, da se uguši svaki pokušaj otpora. Odbor za narodnu obranu namjerava preuzeti nadzor nad nekim granama gradske uprave. Pukovnik je Zimbarkaji izjavio, da neće praviti najvišim oblastima nikakvih poteškoća, ako ga ne budu smetale. Odbor je ali odlučan, da silu uzvraca silom.

R i m, 2. „Agenzia Stefani" javlja iz Londona, da je u posljednje vrijeme često imenovani pukovnik Kristopolos, koji je sa 3000 momaka ostavio Seres, koji zarobljen od Bugara.

Neprijateljski ratni izvještaji.

Rusija.

P e t r o g r a d, 1. Služb. izv. od 31. kol. Na kavkaskoj smo fronti odbili zapadnu Gümishkhanе turske navale uz teške gubitke po protivnika, koji je ostavio pred našim položajima mnogo mrtvaca. U smjeru prema Diarbekru traje naše napredovanje dalje.

Na jezervu Van opstrjeljavo je naš brod sa uspjehom turski tabor kod sela Toukal (?).

Engleska.

L o n d o n, 1. Prvi služb. izv. od 31. kol. Južno Martinpuičica smo zarobili 2 časnika i 124 bavarskih vojnika. Značajna je jučer usredotočena na se predaju, mjesto da se povrate u njihove linije. Kod Arrasa i Armentierisa smo dobrim uspjehom ispuštili oblake plina.

Drugi služb. izv. od 31. kol. Pokušani neprijateljski napadaj u blizini šume Fouroux bijaše zaustavljen vatrom iz strojnih pušaka. Na nekim točkama nezatno djelovanje sa topovima i minama. Među zarobljenicima, što smo ih uhvatili prije podne, nalazi se 18 časnika.

Italija.

R i m, 1. Služb. izv. od 31. kolov. U gorjnoj dolini Posio i Arca suzbijemo manje neprijateljske navale. Protivnik je jučer u položaje u vatra iz topova svoj kalibra na naše položaje na Caurioa, sa kojega obladujućemo dolinom Flemsia te uzgrožavamo svazu među Cavatele i gornjim Avisionje. Naše su čete ostale u čvrstom posjedu osvojenih linija te su krepo prihvatile utvrdjavanja istih. U Dravskoj dolini je naša u gadjanju sigurno topništvo ponovno opstrjeljavo kolodvore Toblach i Sillian. U gorčkom odsjeku i na kraškoj visoravni je neprijatelj mnogo radio oko obrambenih naprava te je radnje štito vatrom iz topova i bacala mina. Jučer smo odbili neprijateljski napadaj mnogo bomba na Muranske su letjeli bacili mnogo bomba na Muranske lagune. Jedna je žena bila ubijena; bilo je među pučanstvom i ranjenika i materijalne štete.

Rumunjska.

B u k a r e s t, 1. Služb. izv. od 31. kolov. Sveopća mobilizacija Rumunjske vojske započela je u noći od 27. na 28. kolovoza, te traje dalje. Austriji bi najvješten rat 27. kolovoza u 9 sati na večer. Saveznički su čete započele marš preko Dobruče te biše primljene velikim oduševjenjem.

od pučanstva. U noći od 27. na 28. kolovoza predjoh rumunjske čete granice Austro-Ugarske. Austrougarski monitori i baterije opatreljavo su gradove Veriorova, Turn-Severin i Gjurgjevo.

Francuska i njezina kolonijalna vojska.

Polak najnovijih vijesti broji danas Francuska preko pol milijuna izvježbanih kolonijalnih četa.

Kako u svoje vrijeme jur spomenosmo, nalazi se glavno središte francuske kolonijalne vojske u Marsilju. Tu se stječu najraznija plemena iz svih francuskih kolonija, pozvana pod oružje ili u koju drugu ratnu službu, dok ih se ne odredi za druga mjesta. U Marsilju i njezinoj okolici nalaze se i poljske bolnice za ranjene kolonijalne vojnike. To nije prvi put, da te čete presadene na evropsko bojište, pojačuju francusku armadu. Već u ratu od godine 1870. upotrebljavala je Francuska na evropskom bojištu i vojnike iz sjeverne i zapadne Afrike, akoprem ih je smatrao pukim oružjem bez duše, da se ga vodi službu u kloniciu.

Očividac, koji je imao prilike da izbliza progleda te čete, pripovijeda, da vojnici posjeduju znatno mnogo iskrene požrtvovitosti, razumijevanja i gorljivosti u službi i dok se poput djece slijepo pouzdaju u svog evropskog učitelja, da su protiv tudjeg plemena ljubomorni i osjetljivi.

Dok za svog časnika srne slijepo u vatra, kadar je, da podčasnika, koji ne pripada istom stališu, tvrdokorno uskratru poslušnost. Kod senegalskog crca, arapa i maročana igra poglavica istu ulogu, kao kod bijelca poga domovine, slobode i časti. Od stanovnika Sudana ili Atlasa ne može se očekivati, da Francusku poznaje, ali svakako osjećaju zahvalnost za onog časnika, koji je odbio razbojnički napadaj susjednog plemena. Nož je povjerenje sudanskog i senegalskog crca nepospodno, je ono maročanskog samo ograničeno. Za karakter bojašadnog vojnika je najime skoro uvijek odličan, da li su njegovi pradedjovi živili kao ropstvo ili kao vladajuće pleme. Prvi ostaje svome zaštitniku i u nesreći vjeran, a drugi samo do onda, dok čuti moćnu ruku evropljana.

U staroj marsiljskoj vojarni zvanio je charite nalazi se ukonačeno jedno odjeljenje senegalskih strijeljaka. Jedni dolaze iz bolnica, da ih se otpremi u domovinu, a drugi svježi stižu opet iz Afrike pod oružje. Obično posjeduju šćućuren oko arkadra stare samostanske zgrade, većinom u manjim skupinama, a nekoi i pojedince, kao da se ne udostojavaju biti u zajedništvu sa svojim drugovima. Većinom su to crnci, herkulasti stavovi, dobarodni ljudi, velikim djetinjastim očima i nadurnim usnicama, između kojih vire sjajni bijeli zubi. Kad prodje mimo njih kakav časnik, ustaju se odmah po vojnici i pozdravljaju sa poštovanjem. Oni znadu samo nešto natučati francuski, koliko je to u kolonijama običaj. Tako je jedan strijeljak odlikovan vojničkom medaljom na upit jednog kapetana: „Gdje si to dobio?", dobrodšno odgovori: „Dixmaide, mon capitaine; lieutenant blessé, moi rassasé". Taj nagovor „ti" podaje međusobnom općenju nešto povjerljivo tako, da za pravpo kolonijalni časnik osjeća kao otac među svojim djecom.

O držanju tih crnačkih četa u evropskom ratu su mijenja različitosti. Stalno je, da se i te čete privuku opstrjeljavati, te s vremenom postignu izvrsna svjetvaja za obranu. Ispravno je pako, da su mnogo stariji za navalu. Jao si ga, ako im se samna ponusti ude, kaže se mimo njih kakav strijeljaka, budući se isti poput vjavnice zalete na neprijatelja i dosta puta iskvaru u žičanim zapriječima. O osobitu mržnju goje prema turcima — bit će zato, što su im sličniji nego li evropljanin.

Tajna, kako da se iz crnih četa učini eliti kor, opstoji kod pojedinih kadra. Časnik mora da si name pribravi točno poznavanje plemenskih osebina, a podčasnici ne smiju pripadati niševitoj rasi. Cim se s tim crnim četama bliže postupa, tim lakše ih se vodi. Osobito ih je sme smije držati odoblene od njihovih žena, koje običavaju izvrsno svjetvaja sa sobom voditi, tako da se i u afričkim vojnama sobom voditi, tako da se i kapetan ima strati za svoje čete, već i za njihovu žensku družinu. Kad su to crnačke čete ukrcavale za Francusku, prostetrahaju njihove žene, dok je muzevi, kako se inače, nijesu u to baš mnogo stari. Crnci pokazuje čine i više ljubavi do svoje majke, nego li do žene. U francuskim bolnicama moglo se često zamijetiti, da nijesu ranjeniji šijali svog novca svojoj ženi, već svojoj majci.

Na početku rata je Francuska raspolagala sa jedva preko po tuceta crnačkih pukovnija. Međutim je i na tom polju učinjena opsežna organizacija; svake sedmice stižu nova odjeljenja iz Senegambije, Guineje, Nigera i francuskog Konga, koja se ukonačuju za vježbanje u jednom ogromnom logoru.

U marsiljskom izrbenom parku može da se uoči i jednu drugu vrst pomoćnih naroda — kolonijalna izvonička radnike iz Tanisa, Marjoka, Tonkina i Koinšine. To su imino čitavostrojci, koji su bili poput njihovih drugova pod oružjem nasubljeni uz obećanje mastne radnice. Tu raznobojno čeljad se najprije opare pod sprhom, pak liječnički pregleda, fotografira i konačno obuču. U plavim blazama i bijelim hajtletku sa

fesom na glavi, poput kapucinke kapice, izgledajući na momci nešto civiliziraniji. Nu tu se ostaju dugo; već sutradan ih sretno u dugackim kolonama na put prema kolodvoru, da se ih onda porazdijeli po pojedinim tvornicama praha i zaire u južne i srednje Francuske.

Osim ratobornih plemena sjeverne i zapadne Afrike opsežu francuske kolonije i neratoborne rase, kao Maligae, Anamite i stanovnici Antila, koji liježu za vojničku službu, te se ih isključivo upotrebljava u tvornicama.

Obito sretno u marsiljskim ulicama na hiljad Anamita, od kojih su za mnogi sposobniji elemente već davno uvozačili. To su većinom Tonkinci, koje se upotrebljava samo za etapu službu, budući je većina tih istočnoazijskih plemena premla i preslaba da nosi pušku, osim toga su već ikakvog ratnog zanosa. Poput školske djece lutaju ulicama pjevajući monotone pjesme. Osim toga su strajvali i mučaljivi plemena evropejaca, te se čine, da poput prvih Kinca ne poznaju ostalog svijeta. Ipak znaju kolonijalni čuvarnici i njima pripovijediti više vitezkih djela. Oni inače ljubite red i čistoću, te su još za volju žrtvovali i svoj život, te su se i inače pokazali pristupačnima evropskim običajima. R. R.

Engleska briga za grčku slobodu.

Lijepa šala, ako ne drugo — ali svakako i u drugom smislu, poznata propovijed za englesku vladu — bila je opaska lorda Parnmoora u gornjoj zuci. On je zabacio predlog da se parlament produži, te je zahtijevao nove izbore. Donja kuća da ima svoj ugled od javnoga mišljenja zemlje, što ga predstavlja, ali dokle ga predstavlja; ako se donju kuću produži preko zakonitog roka, tada ne ostaje ona više ono, što mora da bude, nego postane uredovna ustanova. Da on ne priznaje potkošaka, koje bi nastale uslijed rata, i bojovnici na ratnom polju mogu dobiti nam voljom sudjelovati kod novih izbora. Samo neodlučni i zasukanj dubovi skrivili su, da u ustavnoj državi, za vrijeme rata ustavnoga života. I na te svoje izjave došlo vrlo umjerenim primjebama: „Naša vlada smatra Grčku jedinstvenim državom, koja si smije dozvoliti u to uzburkano doba izvedenje općih izbora.“

Velika je veselos pomprila tu dobru iznadnu opasku. Kod naroda, koji pravdom misli, morala bi bila veselos da se preobrazi u stid i stram. Jer kako se je moglo žegice ožignuti nepoštenu englesku politiku, nego li je u učinio lord Parnmoora svojim usporodom? U vlastitoj zemlji, koja uživa u svojoj unutrašnjoj slobodu kretanja, čini uzrokom današnjeg doba izbore nemogućima; u Grčkoj pak, koja je od Engleske i savenznika svoje slobode, čini u kojoj se prijeli gladom, hoće se na silu, da se uvedu izbori, koje sama Grčka smatra izlišnima, i daje joj se vrhu toga zapovijed i nalaze joj se cilj, kojemu moraju ti izbori da privuče. Ne izbore iz zemlja Venizelosa, tada je i posljednja samostalnost, što joj preostaje, zapućena. Tako im dovikuje Britanija, ta božica zaštitnica slobode i malenih naroda.

Nimalo drukčije ne piše u svojem uvodniku list „Times“ o grčkim izborima, koji su bili općegodnji na mjesec listopad. Militaristi, t. j. po hrvatski i u jeziku kao činjenice grove, skoro čitava grčka vojska, i stranka Skudulis-Gunarisa upotrebljavaju po engleskom priznanju svu sredstva strohavanja i mićenja, da potvori puklu volju i glas. Gunaris i bivši ministar financija Streiff podržavaju svezu sa njemačkim emisarima i plančenicima; zloglasni barun Schenk objavio je i razglašio čitavoj Ateni, kako on može da vadi iz velike vreće zlato, da osvjedoči izbornike. Svi zajedno rade što više mogu, e da prošire lažno osvjedočenje, kako se je kralj posvadio s velikim domoljubom Venizelosom, i da vjerom prama sebi kao vladaru prijeti, da se izaberu Venizelosozi pristaje. Takovi su po „Timesu“ njemački i grčki ukovci u Ateni. A što čine nedužni jancari četvornog sporazuma? Engleska, Francuska i Ruska

jesu janjci grčkoga ustava! njima leže na srcu jedino to, da kod izbora ne trepe ustavne slobodine; njihova je dobra namjera i to, da sa Grčkom postupaju kako si sama slobodno odabere — i tu joj pokazuju svu bih. Na koncu opetuje se stara groznica kralju Konstantinu, kao je vladarevo umješanje u izbore imalo i u puno manje demokratskih državama, nego li je Grčka, vrlo loše posljedice za krunu, i kako su stranke, koje se izdavaju kao kraljeve prijatelje, prošle navodno kod svakih izbora dosta loše. „Ali niti čerka, ni vjerovanje, tako se završuje lijina provjeda, da će takovo postupanje upaliti u Grčkoj, nego se nadamo, da će grčki narod progovoriti onako, kako mi ukazuju njegov razum i njegova savjest.“ Što Kretenzima, koji potječe od Epimenidesa, sud ga je potvrdio i apostol Pavao, vrijedi također i za Orke, koji stanuju sjeverno od Kreta, da su t. j. lažljivi.

Političke vijesti.

Karolyeva stranka odbija konferencije sa vladom. „Pesti Napok“ piše: Karolyeva stranka vijećala je tijekom jučeršnjeg dana u svojem klubu. Grof Karoly je stupio u dotičnu razgovornu vladu opozicije. U vezi sa konferencijama od ministra predsjednika rasprostranila se vijest, da će Karolyeva stranka odstupiti od interpelacije o izvanjskoj politici. Medjutim ova vijest nije istinita, pošto stranka naglasuje, da je kontrola vanjske politike nakon navještaja rata sa rumunjske strane još više potrebna, nego li dosele i to tim više što stranka danas imade mnogo manje povjerenja u ministra-predsjednika i ministra vanjskih posala nego li je dosele bilo. Jedno je stranka odlučila, da će se držati postojećeg odговора što ih vode ostale opozicijske stranke sa ministrom predsjednikom, i što god one stranke zaključie sa vladom, ne smatra za sebe obvezatim. Stranka hoće da u interesu zemlje i naroda zadrži slobodne ruke. Ujedno je konferencija zaključila, da za događaje zadnjih dana drži odgovornim isključivo ugarsku zajedničku vladu. Nadalje je zaključeno, da će stranka ostati na okupu i svaki dan vijećati.

Grof Tisza o ratu i pregovorima s opozicijom. „Az Est“ javlja: Ministar predsjednik grof Tisza stigao je jučer u klub radne stranke, gdje je sve bilo na okupu. Ministar se je kratko vrijeme zadržao i davao kratke odgovore na uzbuđena pitanja zastupnika, te izjavio među inim, da treba mirno čekati razvika događaja, jer prekomjerna zabrinutost može samo da naškodi svetom cilju, koji čemo postići. Nijemci, Bugari i Turci zajednički se biju sa našim četama i za kratko vrijeme stvoriti će jasan položaj u Erdelju, kao i ne ostalim poljima, gdje smo se morali ogledati s mnogo pogibeljijim, jačim i moralno težim neprijateljem nego u Erdelju. U klub je stiglo nekoliko saskih zastupnika, koji su granuku propovijedali događaja u Erdelju. Stranka rada odlučila je sastaviti odbor, koji će se brinuti za erdeljske bjegunice. Ministar predsjednik ujedno je izjavio prije svoga odlaska iz kluba, da rasprave sa vodjama opozicije nisu dovele do rezultata.

Držanje mađarske opozicije i Rumunjska. Uslijed toga što su se predloženo ponovo razmisliti pokušaji, da se dodje do stranačkoga mira među mađarskim strankama i uslijed provizorne odluke opozicije, da povede borbu protiv vlade grofa Tisze, piše „P. Lloyd“ članak. Opozicija je protivvala svoju odluku tvrdnjom, da ništa ne smeta općem položaju držanje opozicije, jer do onoga, što se goster u parlamentu svijet i onako ništa ne drži. „Pever Lloyd“ kaže, da je to teška zabuda. U inozemstvu se na štetu monarhije izrabljuju ne samo nepromišljene riječi zanezanjaka, nego i same ozbiljne, dobro mišljene riječi vodja opozicije, kao što su Andrassy i Apponyi. Dokažuje tu glasovima rumunjske štampe tip kroz navještaja rata. Tako „Epoca“,

organ Filipesov, pokazuje da „vojnički slom monarhije pokazuje svoje točke u ugarskom parlamentu“, pa da uslijed toga u mađarskim vladama ne preostaje drugo, nego ići za odstupljenjem od Austrije. Bukareški huškarski list piše dalje: „Radujemo se budimpeštavskom bjesnilu, jer je to predznak vojničkoga sloma. Grof Andrassy najvišeta, da monarhija stoji na rubu propasti, a to je s tim radosnije, što vojnička akcija Rumunjske stoji na pragu. Po svim zakonima je brod habsburske monarhije blizu da potone.“ Dalje još vadi iz „Epoena“ članka „Alarmantni znakovi iz Budimpešte“ „Pester Lloyd“ izdavača: „Pojava u ugarskom parlamentu je predvaga definitivnoga sloma.“ „Bjesnilo u Ugarskoj stvara za nas apsolutnu sigurnost, da će naša intervjua zadati udarac iz milosti narodnoj mješavini habsburske države“, i tako dalje u tom tonu. Iz ovih primjera — svršava „P. Lloyd“ — jasno se vidi, da neprijateljska štampa ne samo nepromišljene izjave vodećih opozicijskih muzeva naproštuje i najlažljivije tumači i izrabljuje: Iz toga izlazi opomena za vodeće muzeva našega parlamenta, da vrše parlamentarnu kontrolu sa umjerenošću i patriotiskom uvidavnošću, koja jedina može zajamčiti, da neprijatelji ne iskrivljuju manifestacije narodne jedinstvenosti u nametnutom nam ratu. Samo ako ova gledišta za mjeru i sadržaj parlamentarnih rasprava budu jestino mjerovadna, moći će ove biti na korist domovini.

Domae vijesti.

Prodaja ugljena. Upraviteljstvo gradske plinarne daje na znanje, da uslijed pomnoženja prenašnjakih sredstava i radnih sila, ne će do daljnjeja prihatašti naručeni ugljeni u kuće. Ipak se može u svako doba predignuti kamenog i slatkog ugljena iz plinarne u Verudi uz cijenu za 100 kg 6 krova. Kupac mora se sam skrbiti za prevoz i sobom donijeti vreće ili kovečke. K tome doznačica mora se predignuti kod upraviteljstva gradske plinarne, polovišni doznačni iznos. Preporuča se istodobno, da se građanstvo oskrbi čim prije ugljenom, jer se predviđa, da će se za mjesec listopad cijena ugljena povisiti, a radi velike oskudice istog, ne će u zimi biti građanstvu na raspolaganje kao što je sada.

U četvorazrednoj komunalnoj realnoj gimnaziji u Volvoskom-Opštini obdržavati će se prijamni i ponovni ispiti kao što i upisivanje učenika dana 16. i 18. rujna od 8 do 12 sati prijle podne. Dne 19. rujna za Niškim službom božjom u 9 sati školska god. 1916-17., a dne 20. istoga mjeseca u 8 sati redovita školska obnova.

Izskaz na bojnome polju palih vojnika i civilnih osoba. Kod redarstvenog odjela prizemno leži na uvid pučanstvu jedna jedanašta tabla fotografija kao što i lični opis nepoznatih na bojnom polju palih vojnika i civilnih osoba što su se nalazile u pratnji vojske.

U Dalmaciji.

Na spijetskoj općini. Na mjesto člana savjetujućeg odbora pri općini splitskoj, izpražnjeno mjesto dra Nika Markovića, imenovao je Dalmatinski Namjensništvo, dogovorno sa Zemaljskim odborom, prof. Dušana Mangjera četvrtim članom odbora.

Zapor ulja. Kotarski poglavar u Splitu Lana izdao je ovaj oglas: „Budući da se namjerava staviti pod zapor sav ovogodišnji rod maslina, u svrhu da se u prvom redu osigura potrebita količina ulja za pučanstvo ove pokrajine, a opet i s toga da se stane na kraj neopravdanom pretjerivanju cijena, obznanjuje se pučanstvu, da ne sklapa ugovora za nastajni domaći plod maslina, jer da će biti ništeti, a još manje da na račun ugovora prima kakovu kaparu, jer bi mu mogli izgubiti.“

Novo ulje u Dalmaciji. Javljaju iz Dalmacije: Kako dosad masline na mnogim mjestima obnavaju, bit će dosta ulja za Dalmaciju. Ali nas

ne tješe glasovi, da će „suvišina“ količina biti izvezena iz pokrajine. Dakle mi bi morali dati ulje vruća, ali ne primati u zamjenu mast ili slično. U nas ulje nije lukusni kao u drugim pokrajinama, nego jedna od prvih životnih namirnica, ali ovoga treba prilčno za obitelji i da ga jeftino nabavi. Sada je u nas cijena ulja 16 kruna litri i da ona ima! Kad bi se iz Dalmacije izvelo ulje, onda cijena ne bi pala, t. j. tisuće i tisuće ljudi ne bi ga vidjelo u svojoj kući kao ni dan danas.

Piva opet manje. Pošto je ugarska vlada zaplijenila sav ječam u Ugarskoj, zaključie su tvornice da će od 1. septembra davati svojim oduzimačima samo 30 postotaka od obične potrebe. Dosada su davale 60 postotaka.

U Hrvatsko.

Prodaja velikih površina šume u Slavoniji. Jedna bečka velika trgovina drvom kupila je bjelogoričke šume kod Virovitice, bivše vlasništvo kneza Schauburg-Lippea, okrugu 1900 katastralnih jutara, u kojoj su šum dragocjena bukova debela. Kupovina je cijena 3 i pol milijuna kruna.

Sv rječke aprovizacije. Od jučer se na riječkoj aprovizaciji prodaje ulje po K 16 i 7.60, mast po K 14.40, špek po K 13.20. Cijena kave je povisena od K 9.60 na K 10.60. Prodavati će se i riža po K 1. — kilogram.

Razne vijesti.

Jeftino ulje. Neke novine javljaju, da je u Albaniji ulje po K 2. — litra. Kad je tako, onda imade nade, da ćemo ga valjda i mi doskora dobiti jeftinije.

Utopio se vodja slovenskih „Sokola“ u Americi. Iz Amerike javljaju, da se u izletu Eric utopio poznati slovenski tjelovježbač Vinko Pristov, koji je osnovao u Clevelandu „Jugoslavenski Sokol“. Pokojni Pristov, sudjelovao je u međunarodnim utakmicama 1909. u Luksemburgu, a god 1911. u Turinu. Za vrijeme kupanja zahvatili su ga grčevi.

„HRVATSKI LIST“ može se kupiti u Vodnjanu kod prodaje duhana Debito već rano jutro.

Poziv.

Društvo za štednju i zajmove u Austriji, registrirana zadruga na neograničeno jamčenje, obdržavati će u nedjelju dne 10. rujna 1916. na 4 sata po podne u društvenim prostorijama

redovitu glavnu skupštinu

sa slijedećim dnevnim redom:

1. Priopćenja.
2. Izvješće uprave i nadzorništva o poslovanju u god. 1915.
3. Odobrenje zaključnog računa za godinu 1915. i odluka vrhu uporabe čistoga dobitka.
4. Izbor predsjednika (upravitelja), te ostalih članova uprave, kao i izbor nadzornog odbora i obranickog suda.
5. Razni predlozi.

O m i s a l j. 27. kolovoza 1916.

Odbor

Podpirajte Družbu!

„Spectabilis domine, reče među ostalim, „neobičan i čudan je to put, što ga odabrah. Tako će bez sumnje suditi ostali svijet. Nu po mojem mišljenju ne valja se obzirati na ceremonije svijeta; put, ako kamino polaziti sretan cilj, može biti ovakav ili onakav, samo da je pošten. Zato i vi ne čete ovo moje pismo primiti za zlo; ta vi vidite, da ništa ne držim za formula, da ne znam za obolje. Ne dvojim, da vam je i Vladimir u tom pisao, da njegovo pismo bit će plod fantazije, plod mladenačke ljubavi, koja ne gleda trijeznom, mladenim okom na snošaje svijeta. Ufam se togred, da, sudjeći po mojoj iskrenosti, ne čete posumnjati, da se namećem, da svoju keć naprčiti želim. Nipošto. Ispitao sam djevojku svoju, koju u dušu poznajem, uvjerio sam se, da je mi ljubav iskrena, živa, da to nije prolazno ljubikanje po modi, a i vašega sina poznajem; znam, da je čestit, iskren mladić, da je pun dara i revnosti, te da će skorim zauzeti dično i dostojno mjesto u domovini, a moja će biti skrb, da mu pribavim znanje, po kojem će biti sretni. Proći će to do togga još koje vrijeme. Šta zato? Mlad je, mlada je i moja keć, pa ako još počeka koju godinu dana, ne će biti kasno, nu svakako želim, da se posao već sada izvede na čisto pred svijetom. Zašto? ne treba mi dokazivati vašemu iskustvenom razboru. Vi čete mi priznati, da to traži čast moja i a vaše keće, čast naših obitelji, posvećena od starine, do koje ljudi dandanas žalibože već malo drže, te nije čudo, da naše domaće obitelji jedna za drugom toli brzo porudaju, pa se vrlo bojam, da će hrvatska zemlja doživjeti generaciju, koja će služiti tudnjstvo, zaobaviti stara načela poštena i zdrava života.“

(Nastavit će se.)

AUGUST SENOA.

Vladimir.

(Nastavak.)

„Lucio, draga?“ reče gospodin Dobrančić. „Ti si odhila Repuška?“

„Jesam, dragi oče.“

„Zašto?“

„Jer ga mogu gledati.“

„Ti reče, upitana žloto, da drugoga ljubiš.“

„Da, to sam rekla, dragi oče.“

„A reci mi, što to znači?“

„Što bi to značilo, dragi oče, nego živu istinu? Da, oče moj! Oprost, da ti tako govorim, ali moram, moram. Prije nijesam toga ni sama znala; nešto sam osjećala u srcu, bilo mi je od nekoga vremena u duši drugičije nego prije, nu ne mogoh nikako razabrat, zašto sam toli razdražena, ili, kako mišljah, bolna. Majka me nijesam nikad pitala, šta mi je, već samo za nove haljine, za kiti; uvijek mi priča, da moram većinom, bogatom gospodinom biti, da imati svoju keću, mnogo svilenih haljina, dragoga lamenja, i da će se svaki dan moram udati za boguša. Meni su mi uvijek, da mi je pred očima, pred očima meni su se te riječi vrlo milile, premda pravu ne znam, što je to udaja i kako se djevojka udaje. Mišljah, bit će tako, kad majka veli, nego si našla nijesam mnogo mučila glave za to. Učitelj našega Kolomana počeo mi je uzajmljavati knjiga. Citala sam puno, zadubila sam se u te krasne pjesnice, čs. čela sam ih na pamet i pritom mi je tako dobro, tako ugodno bilo, kanda snivam sam. Onda mi je Vladimir dao svoje pjesme — jer da znaš, i on umije vrlo lijepe pjesme praviti — a te

pjesme išle su mene. Ja sam to osjetila, ali nu nijesam ništa rekla; poslje mi reče to sam. Oh, onda mi je istom igralo srce! Nijesam znala, da ga ljubim, da on mene ljubi. Misliha sam samo, da mi se laskati želi; ta to čine i druga mlada gospoda gospodjama i djevojkama, kako sam to već što puta čula u društvu. I majka reče, da je to lijev običaj. Nu kad je tetka Paulina došla s onim Mađarom Repušicom, kad ste me pozvali, bi li za njega pošla, onda sam, čim sam se glava zavrtila, onda pomislih, kakov je Repušić, kakov Vladimir, — onda mi se smučeti, te očuh, da mi je Vladimir srcu drag.

Ne, ne i stoputa ne, reklo mi je moje srce. To mi je srce čutilo i prije, kad je tetka Paulina govorila majci, neka me uđu za onoga dosadnoga čovjeka, pa si rekosmo ja i Vladimir, da se rada imamo, i kad mi je on to rekao, bilo mi je, dragi oče, da sam najsrjetniji stvar na ovom svijetu; pa da ste svi došli na mene, da ste me silom vukli k oltaru, da je se sve oko mene rušilo, bilo mišljah, ja sam puta odgovorila: „Ne, ne, ja ne želim Repušicu, ja ljubim Vladimira!“ To ti je, dragi oče, to je. Boga mi, oče, živa istina. Ne znam, jesam li pravo uradila, ali drugačije nijesam mogla. Oprost mi, ako sam krivo uradila, ali kad je to tako lijepo, tako milo i slatko, kad sam toliko sretna — toliko sretna!“

Djevojka udari u plač i kleknuvši složi glavu na koljena. Starcu se pojavi svijetla zuba u oku. Pogledom neizmjerne ljubavi pogleda svoju keć i položi drhtavu desnicu na njezinu glavu, a ona podignu glavu, pa će kroz plač dalje: „Vidiš! To sam i majci rekla, kad me upita. Ne, ona mi ne odgovori pravo, otrեսnu se na mene, pa me otpravi. Ta znaš, kako je čudna. Ti si

dobar, ti ćeš me bolje razumjeti. Reći, oče mili, jesam li sgrješila?“

Dobrančić je šutio jedan čas. Iskrene riječi Lucijine bijahu ga dirnule u srce, pa nije znao, što da kaže. Napokon se prenu, pa će blago:

„Pa reci pravo oče: Zar zbilja toliko ljubiš toga Vladimira?“

„Oh! Oh! I kako!“ namjesiše se djevojka kroz plač, sklapanje ruke.

„Ali da to nije pravu, — da ga otrapravin od kuće?“

Dvojbenim okom pogleda Lucija oča, da odgonetne, zatim li zbilju; guste zube navriješe joj na oči, govori se baci na oči, vapijući:

„Nemoj! Nemoj, tatice! Ako Boga znaš! Srce bi mi puklo!“

Otač ju dignu nježno, pogleda je dva tri puta pronicavom okom, te reče:

„Ne boj se, nevaljanko! Idi! Idi! Već ćeš čuti, kakva te kazna čeka. Ne će ti srce pukati.“

Zatim polubi djevojku u čelo. Lucija skomni, zagrlj strasveno oča, poljubi ga u ruke i kličku:

„Oh, znala sam ja, da si ti dobar! Zнала sam ja!“

„Jedni, Lucijo! Dijete moje!“

Djevojka stavila ruku na srce, namjesiše se, na jednom smiješkom mladjanog mlja te izleti na vrata.

Ovaj puta dokaza Dobrančić, da je on gospodar u kući; ovaj put morade ponosita gospodja Klara uzmaknuti. Gospodin Dobrančić pozva još istoga dana profesora Nijemčicu k sebi, te mu ispričavijedi na široko, što se je zbilo, pa ga ujedno zamoli, neka ispiša Vladimira, a sam napisa opširno pismo oči mladićevu, u kojemu mu potanko razložio događaje posljednjih dana.